

Дерев'яно Б.В.,
ад'юнкт Донецького інституту внутрішніх справ МВС України

ЩОДО ПОНЯТТЯ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВОЇ ГРУПИ

Перехід України до нових форм та методів господарювання призвів до появи якісних змін у середовищі суб'єктів господарського права. Одними з таких суб'єктів стали промислово-фінансові групи (ПФГ), що являють собою об'єднання промислового й банківського капіталу. Однак процеси їх появи та офіційної реєстрації і досі проходять доволі складно та суперечливо, що зумовлено протиріччями у законодавстві про ПФГ. Серед іншого, поняття ПФГ як головної категорії даного явища, вимагає чіткості визначення та наявності положень, які стимулюватимуть потенційних учасників до створення ПФГ. У тому вигляді, що є зараз, поняття певним чином “відштовхує” від участі в таких групах, в першу чергу, великі фінансові установи, негативним результатом чого є втрата потенційними учасниками ПФГ можливостей, які надаються тісною співпрацею в межах ПФГ, пільг, передбачених Законом України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21 листопада 1995 року № 437/95-ВР, далі у тексті Закон про ПФГ, втрата державою можливостей реалізації певних комплексних програм, спрямованих на розбудову економіки, а також додаткових джерел фінансування соціальної сфери. Визначення оптимального поняття дозволить певним чином вплинути на позитивне вирішення окремих проблем, пов'язаних із ПФГ.

Отже, законодавчий процес регулювання створення та діяльності ПФГ пройшов кілька складних етапів, що суперечили один одному. При цьому змінювалося й поняття ПФГ.

Якщо дотримуватися хронологічного порядку в дослідженні цього питання, то слід зазначити, що Президент України 27 січня 1995 року своїм Указом “Про фінансово-промислові групи в Україні” затвердив положення про фінансово-промислові групи в Україні, яке називало великі об'єднання промислового та банківського капіталу фінансово-промисловими групами (ФПГ) і в пункті 2 пояснювало, що **фінансово-промислова група (надалі - ФПГ) – статутна чи договірна юридична особа, створена шляхом об'єднання промисловими підприємствами, організаціями, банками та іншими суб'єктами підприємницької діяльності (передачі у власність, в управління, в тому числі довірче) майна, що їм належить (закріплене за ними), фінансових ресурсів, а також передачі права управління господарською діяльністю для централізованого управління виробничою, науковою, фінансовою та комерційною діяльністю** [1, с. 12]. Як видно, головними характеристиками даної дефініції були певна спрямованість на організацію управління господарською діяльністю групи, визначення досліджуваного об'єднання як юридичної особи, а мети його створення як централізованого управління виробничою, науковою, фінансовою та комерційною діяльністю.

Але 02.03.1995 року постановою Верховної Ради України “Про невідповідність Указу Президента України від 27 січня 1995 року № 85/95 “Про фінансово-промислові групи в Україні” чинним законам України” було відхилено цей Указ [2, ст. 74]. Пізніше Верховна Рада України прийняла Закон України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21 листопада 1995 року № 437/95-ВР, який пунктом 1 статті 1 затвердив нове поняття. Згідно з даною нормою **Промислово-фінансова група (ПФГ) – об'єднання, до якого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові і проектні установи та організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку, та яке створюється за рішенням Уряду України на певний термін з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також виробництва кінцевої продукції** [3, ст. 88].

Як бачимо, нове поняття більш конкретно характеризувало суть явища:

1. за суб'єктами – це “об'єднання, до якого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові і проектні установи та організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку”;

Деревянко Б. Щодо поняття промислово-фінансової групи // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. Спецвипуск № 1. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми правознавства очима молодих вчених». — Хмельницький: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка». — 2002. — С. 131—132.

2. за характером створення (реєстрації) - “за рішенням Уряду України”;
3. передбачало його тимчасовість – “на певний термін”;
4. конкретизувало та доповнювало мету створення - “реалізація державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурна перебудова економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також виробництва кінцевої продукції”.

Положення про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 року № 781, далі у тексті Положення про ПФГ, у пункті 2 повністю дублювало поняття ПФГ, яке дав Закон про ПФГ [Див. 4, ст. 135]. Президент України, очевидно, не вважаючи Закон про ПФГ достатнім для того, щоб регулювати відносини у сфері створення та діяльності ПФГ, відповідно до пункту 4 розділу XV “Перехідні положення” Конституції України 8 липня 1998 року видав Указ “Про окремі питання створення промислово-фінансових груп” № 754/98 та одночасно подав відповідний законопроект до Верховної Ради України в порядку, встановленому статтею 93 Конституції України, які лишили поняття ПФГ в такому вигляді: **“Промислово-фінансова група (ПФГ) – об’єднання, до якого можуть входити промислові підприємства, сільськогосподарські підприємства, банки, наукові і проектні установи та організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку, і яке створюється за рішенням Кабінету Міністрів України”** [5, ст. 985], тим самим дозволивши не обмежувати термін дії ПФГ та не пов’язувати діяльність ПФГ з реалізацією програм розвитку пріоритетних галузей економіки України.

Але, Постановою Верховної Ради України “Про проект Закону України про внесення змін та доповнень до Закону України “Про промислово-фінансові групи в Україні”” від 8 вересня 1998 року № 87-XIV даний проект було відхилено як такий, що суперечить пункту 4 розділу XV “Перехідні положення” Конституції України [6, с. 2].

Таким чином, поняття ПФГ на даний момент часу визначається нормами Закону та Положення про ПФГ, які розглянуто вище. А це означає, що для заохочення суб’єктів господарювання України й інших країн до створення ПФГ, уявляється за доцільне розробити дане поняття на основі сполучення положень пункту 1 статті 1 Закону про ПФГ та пункту 1 Указу Президента України від 08.07.1998 року, лишивши в ньому обов’язковість реалізації програм розвитку пріоритетних галузей економіки України та виключивши обмеження в часі щодо термінів діяльності ПФГ. Крім цього, для стимулювання банків до активної участі в ПФГ законодавцем повинно бути визнано та роз’яснено, що поняття ПФГ та ФПГ є однорідними або тотожними, а в інших нормах Закону про ПФГ надане право банку та фінансово-кредитній установі нарівні з промисловим підприємством управляти ФПГ (ПФГ).

Ці незначні зміни в понятті ПФГ будуть сприяти їх створенню, що у свою чергу, вплине на покращення макроекономічних показників держави.

Література:

1. Положення про фінансово-промислові групи в Україні затверджене Указом Президента України від 27 січня 1995 року “Про фінансово-промислові групи в Україні” // Голос України. – 7 лютого 1995 року. - № 24 (1024). – С. 12.
2. Постанова Верховної Ради України “Про невідповідність Указу Президента України від 27 січня 1995 року № 85/95 “Про фінансово-промислові групи в Україні” чинним законам України” від 2 березня 1995 року № 85/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 11. – Ст. 74.
3. Закон України “Про промислово-фінансові групи в Україні” від 21 листопада 1995 року №437/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №23. - Ст. 88.
4. Положення про створення (реєстрацію), реорганізацію та ліквідацію промислово-фінансових груп, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 липня 1996 р. № 781. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – Ст. 135.
5. Указ Президента України від 08.07.1998 р. № 754/98 “Про деякі питання створення промислово-фінансових груп” // Офіційний вісник України. – 1998. - № 27. – Ст. 985.
6. Постанова Верховної Ради України “Про проект Закону України про внесення змін та доповнень до Закону України про промислово-фінансові групи в Україні” від 8 вересня 1998 року № 87-XIV // Голос України. – 1998. – 15 вересня. - № 178. – С. 2.